

Tannteknikerfaget både i Norge og globalt er inne i en omstillingsfase. Med økende konkurranse, også fra utlandet, og rask digital utvikling, kan det være krevende å drive spesielt tanntekniske laboratorier. Det krever nytenkning og originale løsninger for å møte fremtiden.

Tenner i Fokus ved Stein Brath har gjennom året besøkt flere laboratorier som har utviklet egenartede konsepter og spesialiserte produkter. I denne femtende artikkelen har vi besøkt Vestfold Dental i Tønsberg.

På besøk hos Vestfold Dental

Av Stein Brath (tekst og foto) | st-brath@online.no

I den tiden vi nå er inne i er det mange tannteknikere som driver eget laboratorium som vurderer å pensjonere seg. Vi har sett det en stund nå, og flere godt voksne tannteknikere er på veg ut av faget i nærmeste fremtid. Flere laboratorier blir da lagt ned, noen blir solgt og andre overdras til neste generasjon.

■ VESTFOLD DENTAL I TØNSBERG

Et av laboratoriene som har kommet til et generasjonsskifte er Vestfold Dental. Her har Stein Rørstad planlagt å gi seg, og overlate roret til sin sønn Espen.

Stein har arbeidet med tenner i hele sitt liv, og har ikke prøvd seg i andre yrker. Han begynte i lære i 1972, men uten lærlingekontrakt. Allerede året etter gikk laboratoriet han jobbet i konkurs. Stein var da så heldig å komme inn på tannteknikerlinja på Sogn videregående skole som hospitant. Han gikk opp til svenneprøven som privatist i 1974 like etter jul. Da hadde han et og et halvt års skolegang på Sogn. Svenneprøven gikk bra, og i 1975 startet han og en kollega eget laboratorium på Oppdal. Her drev han i 4 år. Da fikk han anledning til å kjøpe Vestfold Dental sammen med noen kolleger. Etter en del år i kompaniskap skilte de lag, og Stein drev videre alene.

Vestfold Dental har alltid vært et fullservice laboratorium. De har flyttet rundt i Tønsberg sentrum etter hvert som behovet for nye lokaler har meldt seg. Tre ganger har de flyttet på grunn av brann. Etter et års drift på Oppdal brant gården de drev i ned. Dette var den største brannen på Oppdal noen sinne. Den andre gangen brant en bygård ned, som de var i ferd med å flytte inn i. En termostat som sviktet forårsaket den siste brannen.

Stein har engasjert seg i fagpolitikk både lokalt og sentralt. Han har sittet i forbundsstyret i to perioder, og var i en årrekke med i styret i lokalforeningen i Vestfold – Telemark, hvorav sju år som leder.

Espen kom inn i faget i 1996. Da fikk han et halvt års ansettelse på Vestfold Dental gjennom en avtale med NAV. Han synes faget var interessant, men da han ikke hadde lyst til å gå i lære hos sin far, prøvde han å komme inn i lære på et laboratorium i Oslo. Espen brukte noen dager på å besøke de fleste tannteknikerne der inne, men fikk ikke napp. Som han sier så var det vel ingen som så på ham som en god investering da han hadde en far som var tanntekniker som drev eget laboratorium i Tønsberg.

Dette var i den tiden hvor lærlingskolen på Sogn videregående skole var lagt ned, og tannteknikerutdanningen på Høgskolen i Oslo og Akershus var ikke etablert. Espen valgte derfor å begynne på Tannteknikerskolen i København. Dette var en skole

som Espen likte. Den hadde bra med teori, men fokuset var i stor grad på praktisk arbeid. Utdanningen tok 4 år, og i denne perioden hadde elevene til sammen 1 år i praksis. Han mener at tannteknikerutdannelsen i Norge er for teoretisk.

Espen undrer seg også på hvorfor de ikke hører noe mer fra høyskolen. Vestfold Dental tok imot studenter i mange år, men i de tre siste årene har de ikke hørt noe. De støtter gjerne opp om tannteknikerutdanningen som opplæringsbedrift.

Når vi kommer innom tema konkurranse og import, så vedgår Espen at de ikke kjenner noe særlig til det markedet, men de har jo sett og erfart at det er like stor forskjell på pris og kvalitet på tenner fra Kina som tenner fra norske tannteknikere. At denne konkurransen har kommet for å bli er også en kjensgjerning, så han ser ikke bort fra at Vestfold Dental i fremtiden vil komme med et importert produktalternativ. En positiv konsekvens av tannimport er ifølge Stein at de dårlige ufaglærte «tannteknikerne» er borte fra markedet.

Vi kommer ikke utenom den digitale teknologien som i dag har skapt en revolusjon i vårt yrke. Stein har alltid hatt en avstand til data. Det begynte for mange år siden. Han, sammen med mange andre tannteknikere, var på et kurs på et hotell i Larvik. Et firma skulle introdusere noen ombygde datamaskiner som var tilpasset Profak, (et nytt faktureringsprogram tilpasset tannteknikere). Stein, og flere med ham, var sikker på at dette ikke ville fungere i vårt fag. Det tok imidlertid ikke lang tid før han oppdaget at også hans frisør hadde installert en tilsvarende maskin. Stein var fornøyd med en vanlig skrivemaskin, og synes kulehodemaskinen var en revolusjon. Vestfold Dental kjøpte Profak-systemet, og det var starten på en noe skremmende digital utvikling som var kommet for å bli. Som et sidesprang til Stein sin histo-

rie husker Espen en historie fra hans skoletid i København. Han hadde vært en tur innom Skandefa-messen (en fagmesse som avvikles i København hver vår) og stakk innom Skala pub i nærheten av messen. Der kom han i prat med en nordmann. Under samtalen forteller Espen at han er i København for å utdanne seg til tanntekniker. Hans sidemann ser på ham og sier at han må da ikke finne på å utdanne seg til tanntekniker. - Har du ikke nettopp vært på Skandefa-messen? Så du ikke alle datamaskinene og skannerne? Du kommer jo ikke til å få noe å gjøre. Datamaskinene kommer jo til å overta alt, var den sjokkerende tilbakemeldingen han fikk. Espen var fortvilet. Han hadde nettopp startet på en fireårig utdanning. Hadde han valgt feil? Vil han utdanne seg til arbeidsledighet? Det ble til at Espen fortsatte på skolen, og ble utdannet tanntekniker.

Han erkjenner at han ble tanntekniker fordi han ikke visste helt hva han ville utdanne seg til. Flere av kameratene hans valgte å utdanne seg til advokater og økonomer, men dette hadde han ikke interesse av. Men med en far som tanntekniker, som hadde bygd opp et laboratorium, hadde han lyst til å prøve dette yrket. Han hadde vært en del på laboratoriet i sin oppvekst, og mente han hadde peiling på hva faget sto for. Ikke visste han da hva introduksjonen av datamaskinen skulle bety for utviklingen av faget, men han er ung og har ikke den samme datafrykten som sin far, og snart kommer også 3 D-printeren inn på markedet.

Espen er ikke i tvil om at data vil styre utviklingen i faget. Han vet selvfølgelig ikke hvor vi er om 20-30 år, men i overskuelig framtid vil det være behov for mennesker med godt oppdatert fagkunnskap for å lage gode produkter.

På spørsmål om han kommer til å endre mye på produksjonen når han overtar er svaret at han ikke vet. Det

kan bli en omveltning, men dersom han fortsetter i samme sporet, vil han uansett gjøre noen endringer. Det er viktig med god service og god kontakt med tannlegene. Prisene skal ligge på et riktig nivå, og de bør ikke være for detaljerte.

Både Stein og Espen har stor tro på fremtiden. Stein har lang erfaring i bransjen, men også Espen begynner å få en del år i faget, og har god nok bakgrunn til å mene noe om de lange linjer i fagets historie. De mener at det gjennom historien har gått opp og ned med faget vårt i takt med samfunnet rundt oss, men at vi nå er inne i en positiv utvikling. Driften på Vestfold Dental går bedre enn på lenge. Kontakten med kundene er upåklagelig, og ikke minst er de et godt team i produksjonen. Stein og Espen skryter uhemmet av de ansatte.

Espen tror på en fremtid hvor tannteknikeren binder seg mer opp mot tannlegesentrene. - På den måten kan vi bli en mer integrert del av tannhelseteamet. Vi vil få bedre kontakt med pasienten, og vi kan på denne bakgrunn levere bedre produkter samt yte optimal service, sier han. Når vi ser lengre inn i fremtiden tror Espen at teknologien vil utvikle seg videre, og at tannteknikeren vil ende opp som en teknisk konsulent for tannlegen.

Når Stein skal trekke seg tilbake er pr. i dag ikke helt bestemt, og om han forlater laboratoriet helt eller fortsetter i en redusert stilling er heller ikke bestemt. Det som er sikkert er at Espen gjerne vil ta over så snart det er mulig, og jeg forstår på ham at han gleder seg å sette sitt preg på driften i sterkere grad enn han har gjort til nå.

Jeg vil få ønske Stein til lykke med pensjonisttilværelsen som helt sikkert vil inneholde en god del golfspill, og til Espen vil jeg si lykke til videre som tanntekniker og laboratorieeier. Du går en spennende fremtid i møte. ■